

CIVL 394 – İnşaat Mühendisliđi Yapım ve Ekonomisi

Bölüm 1

Mühendislik ekonomisi

DR. TOLGA ÇELİK

Bölüm 1

Mühendislik ekonomisi Temelleri

Bölüm 1

**Neden mühendislik ekonomisi
mühendisler (ve diğer çalışanlar)
için önemlidir.**

Bölüm 1.1

Önem

- **Mühendislik dizaynı**
  - **Mühendisler önerdikleri projelerin ve dizaynların ekonomik yönlerini düşünmeli ve bunların**
    - **Analizlerini**
    - **Dizaynlarını**
    - **Sentezlerini**
- Yapmalıdırlar.**

Bölüm 1.1 Tanım

Mühendislik ekonomisi belirlenen amacı yerine getirmek için değişik alternatiflerin olduğu bir durumda bu alternatiflerin ekonomik çıktılarının formüle edilmesi, tahmin edilmesi ve değerlendirilmesini içerir.

Bölüm 1.1 Tanım

Mühendislik ekonomisi değişik ekonomik alternatiflerin karşılaştırılmasını sağlamak için belirlenmiş matematiksel ilişkilerinin uygulanmasını içerir.

Bölüm 1.2 Paranın zaman değeri

- Paranın zaman değeri
  - Yatırım yapılırsa, paranın para kazandırma gücü vardır.
  - Faiz oranı çevresinde şekillenir.

Belirlenen zamanda periyodu içerisinde paranın değerindeki değişime **paranın zaman değeri denir; acık ara mühendislik ekonomisinin en önemli kavramıdır.**

Bölüm 1.3

Bir çalışmayı yerine getirmek

- **Bir probleme sahip olabilmek için değişik alternatiflerin (iki veya daha farklı şekilde problemin çözülebildiği) bulunması gerekir.**
- **Alternatifler için nakit akış diyagramları tahmin edilmeli**
- **Her bir alternatif için nakit akış diyagramları analiz edilmelidir.**

Bölüm 1.3 Alternatifler

- **Analizin yapılabilmesi için:**
  - **Paranın zaman değeri kavramı**
  - **Bir faiz oranı**
  - **Bazı ekonomik değerlilik ölçüleri gereklidir.**
- **Değerlendirilmeli ve ağırlıkları belirlenmeli**
- **Ekonomik olmayan faktörler düşünölmeli**
- **En uygun alternatif seçilmeli, uygulanmalı ve sonuçları takip edilmelidir.**

Bölüm 1.3 Gerekli olan parametreler

- **İlk maliyet (yatırım miktarı)**
- **Projenin kullanım veya ekonomik hayatı ile ilgili tahminler**
- **Gelecek nakit akış diyagramları ile ilgili tahminler (gelirler ve giderler ve hurda değerler)**
- **Faiz oranı**
- **Enflasyon ve verdinin etkileri**

Bölüm 1.3 Nakit akış diyagramları

- **Firmaya gelen para girişlerinin tahmin edilmesi – gelirler ve hurda değerler vb. (miktar ve zaman) – pozitif nakit akımları**
- **Yatırım, operasyon ve vergi giderlerinin tahmin edilmesi, negatif nakit akımları**

Bölüm 1.3 Alternatif

- Her problemin mutlaka bir tane alternatifi bulunmaktadır – **Hiçbir şey yapmamak**

Bölüm 1.3 Alternatifler

- **Hedef: Tanımla, Değerlendir, Seç ve Uygula**

**Hiçbir
şey
yapma**

Seç. 1

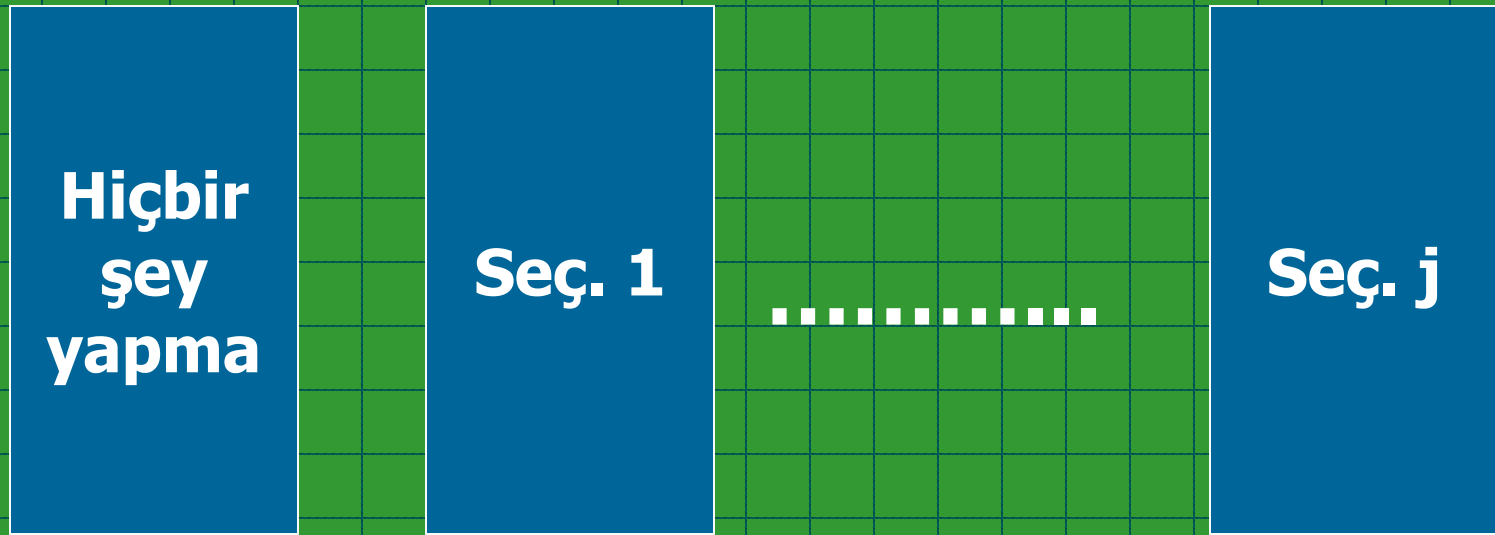
**Soru:
Hangisi
seçilmelidir?**

Bölüm 1.3 Birbirini dışlayan

- **Mümkün alternatifler arasında sadece ve sadece bir tanesi seçilebilir.**
- **Bir alternatif seçildikten sonra, geri kalan alternatifler bu noktadan sonra uygulanamaz hale gelir.**

Bölüm 1.3 Daha fazla alternatif

- **Hedef: Tanımla, Değerlendir, Seç ve Uygula**

Hangi alternatifi seçersiniz?

Bölüm 1.3 Varsayılan pozisyon

- Eğer önerilen hiçbir alternatif ekonomik olarak uygulanabilir değilse,
- Hiçbir şey yapma alternatifi varsayılan olarak kullanılır.

Bölüm 1.3 Vergiler

- **Kar amacı güden firmalar için vergiler belirgin bir negatif nakit akımını gösterir.**
- **Gerçekçi bir ekonomik analiz vergilerin etkisini değerlendirmeye katar.**
- **Bu tür nakit akış diyagramları vergi sonrası nakit akış diyagramı olarak adlandırılırlar**
- **Verginin değerlendirmeye katılmadığı nakit akış diyagramları ise vergi öncesi nakit akış diyagramı olarak adlandırılırlar.**

Bölüm 1.3 Vergiler

- **Vergi öncesi nakit akış analizleri (kesin değil iken) genellikle başlangıç analizi olarak yapılırlar.**
- **En son ve daha kapsamlı olan analiz ise vergi sonrası analiz düşünülerek yapılmalıdır.**
- **Her iki analiz de kıymetli analiz yaklaşımlarıdır.**

Bölüm 1.4 Faiz oranı

◆ **FAİZ** – PARANIN ZAMAN DEĞERİNİN İFADESİDİR. PARANIN KULLANIMINA KARŞI VERİLEN MİKTARDIR.

■ **YATIRIM**

◆ FAİZ = ŞU ANKI DEĞER- ORJİNAL MİKTAR

■ **BORÇ**

◆ FAİZ = TOPLAM BORÇLU OLUNAN ŞU ANKI MİKTAR - ORJİNAL MİKTAR

**BAŞKA BİRİNİN PARASININ KULLANIMI İÇİN
KULLANILAN KİRA PARASI. % OLARAK
BELİRTİLİR**

1.4 Faiz oranı

◆ Faiz oranı = birim zamanda ödenen faiz miktarı

$$\text{Faiz oranı (\%)} = \frac{\text{Birim zamandaki faiz miktarı}}{\text{Orijinal miktar}} \times 100\%$$

1.4 Faiz oranları ve getiri

- **Faiz iki açıdan görülebilir:**
  - **1. Borç verme durumu**
  - **2. Yatırım durumu**

1.4 Faiz- borç verme

- **Parayı borç verirsiniz (başka birisinin parasını kiralarsınız)**
- **Borç veren kimse verdiği paradan getiri bekler**
- **Getiri miktarı faiz uygulamasıyla belirlenir.**

1.4 Faiz – Borç verme örneği 1.3

- Örnek 1.3
- Bir tam yıl için \$10.000 borç veriyorsunuz.
- Bir yıl sonunda \$10.700 geri ödenmek zorundadır.
- Faiz miktarı (I) = \$10,700 - \$10,000
- Faiz miktarı = \$700 her yıl için
- Faiz oranı (i) = $700 / \$10,000 = 7\%/yıl$

1.4 Faiz oranı -gösterim

- 1.3 örneğinde faiz her yıl için bir yüzde olarak belirtilmiştir.
- Gösterim
  - **I** = dolar cinsinden faiz miktarı
  - **i** = faiz oranı (%/faiz periyodu)
  - **N** = faiz periyot sayısı (bu soru için birdir)

1.4 Faiz – Borç alma (Örn 1.3)

- **Faiz oranı (i) yıl bazında 7%'dir.**
- **Faiz miktarı ilk yıl için $\$70^{\wedge}$ 'dir.**
- **$\$700$ borç verenin parasını bir yıllık kullandırmasına karşılık elde ettiği geliri göstermektedir.**
- **7% borç alana yüklenen faiz oranıdır.**
- **7% borç verene getiri olan faiz oranıdır.**

1.4 Faiz – Örnek 1.4

- Bir yıl için \$20.000 yıllık 9% faiz oranı ile veriliyor
- $i = 0.09$ yıllık ve $N = 1$ yıldır
- Bir yıl sonundan ödenecek miktar $\$20,000 + (0,09)(\$20.000)$
- Faiz (I) = $(0,09)(\$20.000) = \$1.800$
- Bir yıl sonunda toplam ödenecek miktar
  - $\$20.000 + \$1.800 = \underline{\underline{\$21.800}}$

1.4 Faiz – Örnek 1.4

- **Aşağıdakileri not edelim**
- **Bir yıl sonraki toplam borç**
  - **$(\$20.000) + 0,09(\$20.000)$**
  - **$=\$20.000(1,09) = \$21.800$**
  - **1,09 faktörü The (1.09) \$20,000'lık geri ödemeyi ve ödenen faiz miktarını açıklamaktadır.**
  - **Daha sonra göreceğimiz önemli faiz faktörlerinde birisidir.**

1.4 Faiz – yatırım bakış açısıyla

- Varsayalım yıllık %9'luk getiri sağlayacak bir girişime \$20.000 yatırım yaptık.
- Bir yılın sonunda:
  - Orijinal \$20.000 geri alınır
  - Artı olarak.....
  - \$20,000 üzerinden %9'luk getiri olan=
\$1,800

Diyebiliriz ki bu yatırımdan yıllık %9 kazanç elde edilmiştir. Bu sizin bu yatırımdaki getiri oranınızdır.

1.4 Enflasyon etkileri

- **Sınırlı sayıdaki mal ve servis için döviz rekabeti bulunan bir ortamda sosyoekonomik bir olayın oluşumu gerçekleşir.**
- **Zaman içerisinde bir ülkenin para birimi değersiz hale gelirse, zaman içerisinde aynı miktarda servis ve ürün alabilmek için daha fazla paraya gereksinim duyulur.**

1.4 Enflasyon oranı

- **Enflasyonun etkileri:**
  - **Alım gücü (azaltır)**
  - **Operasyon masrafları (artırır)**
  - **Yatırımlardan gelen getiri oranı (azaltır)**

Bölüm 1.5 Eşdeğerlilik

- Örnek
  - Saatte **68 mil hızla** gitmek
  - saatte **110 kilometre** gitmeye eşittir.
- Yani:
  - Saatte 68 mil saatte **110 kilometreye** eşittir
  - İki farklı ölçü birimi kullanılmaktadır
  - Bunlar mil ve kilometredir.

1.5 Eşdeğerlilik

- **“68” “110”a eşit midir?**
- **Mutlak sayılar için hayır**
- **Fakat farklı ölçme birimleri için birbirlerine eşittir.**
  - Mil
  - Kilometre

1.5 Ekonomik eşdeğerlilik

- **Ekonomik eşdeğerlilik**
- **Farklı zamanlardaki iki para miktarı birbirine ekonomik olarak eşit olabilir eğer,:**
  - **Bir faiz oranı ve,**
  - **İki para miktarı arasındaki zaman periyodu sayısı düşünülürse.**

**Ekonomik değer anlamında
eşdeğerlilik**

1.5 Eşdeğerlilik gösterimi

- Örnek 1.4 tekrar incelenirse
- Borcu gösterelim(Nakit akış diyagramı ile)
- Aşağıdaki nakit akış diyagramında firma bakış açısı gösterilmiştir.

1.5 Eşdeğerlilik gösterimi

Bu yıldan bir yıl sonraki 21.8000 dolar yıllık %9 faiz oranı için \$20,000'a ekonomik olarak eşdeğerdir.

1.5 Eşdeğerlilik gösterimi

- Şuan ki \$20,000 büyüklük anlamında bir yıl sonraki \$21,800'a eşit değildir,
- Fakat, Şuan ki \$20,000 bir yıl sonraki \$21,800'a ekonomik olarak eşdeğerdir eğer faiz oranı yıllık %9 olarak kabul edilirse.
Bu durum farklı bir şekilde gösterimi.....

1.5 Eşdeğerlilik gösterimi

- Eğer size faiz oranı %9 olarak söylenirse...
- Hangisi daha değerlidir?
  - şimdiki \$20,000 veya
  - Bundan bir yıl sonraki \$21,800?
- İki para miktarı ekonomik olarak eşdeğerdir fakat rakamsal olarak eşit değildir!

**Örnek 1.6'yı
tekrar gözden
geçirin**

1.5 Eşdeğerlilik gösterimi

- **Ekonomik eşdeğerliliği sağlayabilmeniz için aşağıdaki değerler belirlenmelidir:**
- **Nakit akışının zamanlaması**
- **Bir faiz oranı ($i\%$ her faiz periyodu için)**
- **Faiz periyot sayısı(N)**

Bölüm 1.6

Basit ve bileşik faiz oranları

- **İki tür faiz hesaplaması bulunmaktadır**
  - **Basit faiz**
  - **Bileşik faiz**
- **Bileşik faiz dünya çapında daha çok kullanılır ve bir çok analiz bileşik faiz kullanılarak yapılır.**

1.6 Basit faiz ve bileşik faiz

- **Basit faiz**
  - sadece anapara düşünülerek faiz hesaplanır
  - Hesaplanması basit ve kolaydır
  - **Basit faiz:**

(ana para)(faiz oranı)(faizlendirme süresi)

$$\mathbf{\$I = (P)(i)(n)}$$

1.6 Basit faiz ve bileşik faiz

- **Örnek 1.7**
- **Üç yıllık periyot için yıllık %5 faiz oranında \$1000 borç alalım**
- **“P” = toplam ana para olsun (bugünkü değer)**
- **i = faiz oranı (yıllık %5)**
- **N = faizlendirilme yıl sayısı (3)**

1.6 Basit faiz ve bileşik faiz

- **Basit faiz**
  - Tanıma göre
  - $I = P(i)(N)$
- **Örn. 1.7 için:**
  - $I = \$1000(0.05)(3) = \underline{\$150.00}$
  - Üç yıl için toplam faiz tutarı

1.6 Basit faiz ve bileşik faiz

- **Basit faizin yıl yıl analizi**

- **1. yıl**

- $I_1 = \$1,000(0.05) = \$50.00$

- **2. yıl**

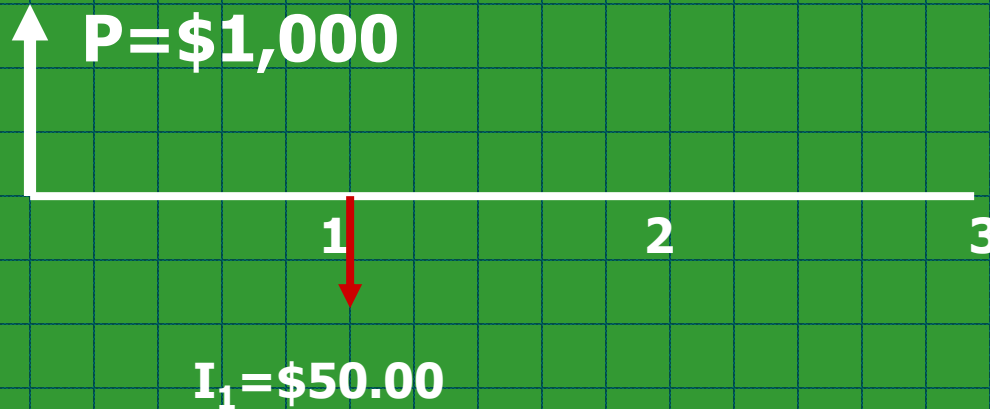
- $I_2 = \$1,000(0.05) = \$50.00$

- **3. yıl**

- $I_3 = \$1,000(0.05) = \$50.00$

1.6 1. yıl için toplanan faiz

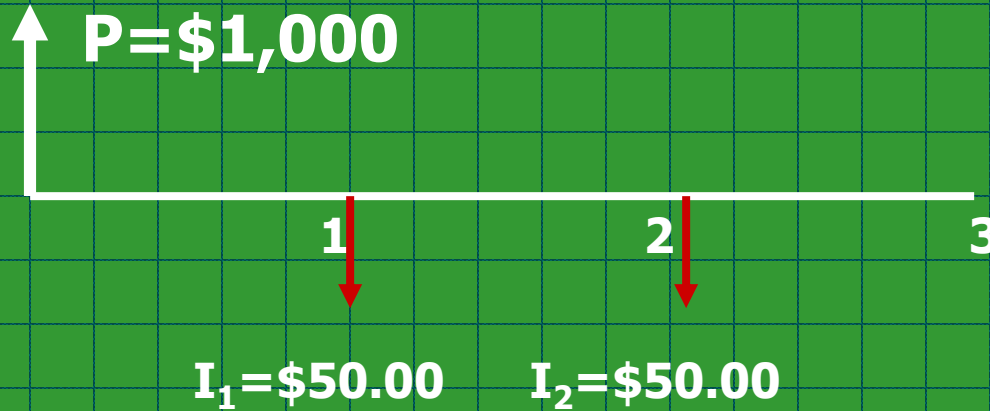
- “Toplanan faiz” “ ortaya çıkan fakat daha ödenmeyen faiz ”i göstermektedir
- Birinci yıl:

\$50.00 faiz ortaya çıkmış ama daha ödenmemiştir

1.6 2. yıl için toplanan faiz

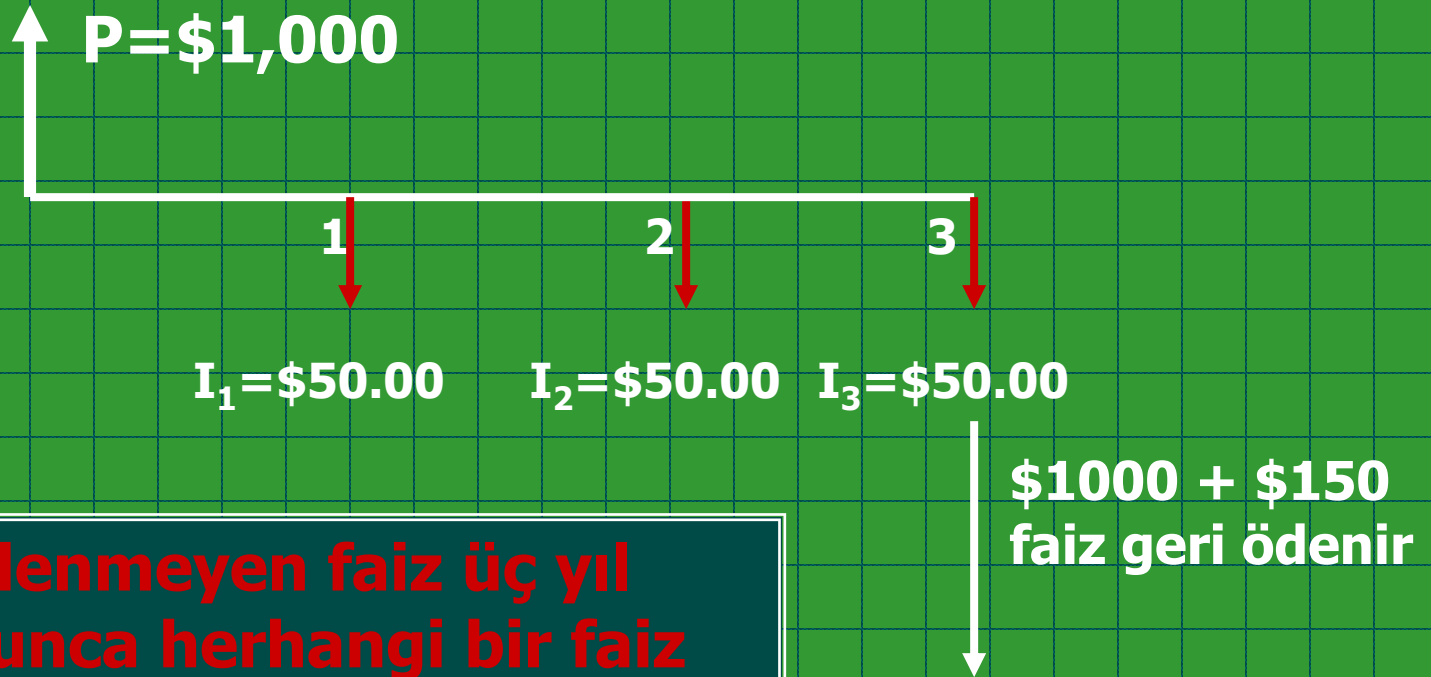
- İkinci yıl

**\$50.00 faiz ortaya çıkmış ama daha
ödenmemiştir**

1.6 3. yıl için toplanan faiz

- **\$150 faiz ortaya çıkmıştır**

Ödenmeyen faiz üç yıl boyunca herhangi bir faiz kazandırmaz.

1.6 Basit faiz: Özet

- **Basit faizle birden fazla periyot durumunda:**
  - **Toplanan faiz ardıl zaman periyodunda faiz kazandırmaz**
  - **Normal durumda, toplam borç anlaşılan zaman periyodunun sonunda toplanan faizle (borç olan ama daha ödenmemiş faiz) beraber geri ödenir.**

1.6 Bileşik faiz

- **Bileşik faiz basit faizden çok daha farklıdır**
- **Bileşik dur ve hesapla anlamına gelmektedir.**
- **Uygulamada, bileşik periyodun sonunda borç olunan faizi hesapla ve bunu ödenmemiş bilançooya ekle anlamına gelmektedir.**
- **Faiz burada "kazanılmış faiz" olarak değerlendirilir.**

1.6 Bileşik faiz

- **Bileşik Faizlendirme- dur ve dönemle ilgili faizi hesapla, sonra bu faizi ödenmemiş bilançoya eklemek demektir.**
- **Bileşik faizlendirme yapıldığında, her belirlenen faiz periyodunun sonunda toplanan faiz ödenmemiş bilançoya eklenir ve yeni bir ana para elde edilir.**
- **Bu yeni bilanço para kazandırır ve ardıl zaman periyotlarında faizle ücretlendirilirler.**

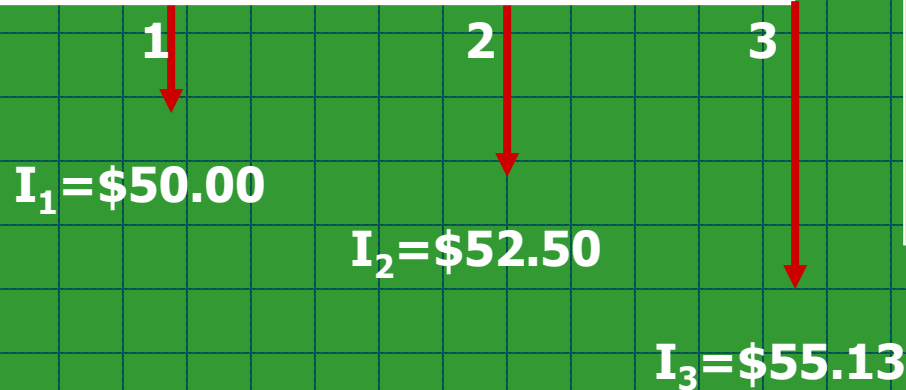
1.6 Bileşik faiz: Örn. 1.8

- **Varsayalım:**
  - **$P = \$1,000$**
  - **$i =$ Yıllık 5% ve yıllık olarak faizlendiriliyor**
  - **$N = 3$ yıl**

1.6 Bileşik faiz nakit akış diyagramı

- Bileşik faiz için, 3 yıllık periyotta:

$P = \$1,000$

3. Yılda:

$$\begin{aligned} & \$1,000 + 50.00 + \\ & 52.50 + 55.13 = \\ & \underline{\underline{\$1157.63}} \end{aligned}$$

1.6 Bileşik faiz: Hesaplanması

- Örnek için:
- $P_0 = +\$1.000$
- $I_1 = \$1.000(0,05) = \$50,00$
- Borç $P_1 = \$1.000 + 50 = \$1.050$ (Fakat herhangi bir ödeme yapılmadı!)
- 1. yılın sonunda toplam ana para: = $\$1.050,00$

1.6 Bileşik faiz: $t = 2$

- Birinci yıl sonundaki ana para: \$1,050.00
- $I_1 = \$1,050(0.05) = \$52.50$ (borçlu olan miktar fakat ödeme yapılmamıştır)
- Daha önceki ödenmemiş miktara eklenirse:
  - $\$1050 + 52.50 = \$1102.50$
  - Yeni ödenmemiş bilanço veya yeni ödenmemiş ana para
- Şimdi üçüncü yıla gidelim.....

1.6 Bileşik faiz: $t = 3$

- Yeni ana para toplamı: **\$1,102.50**
- $I_3 = \$1102.50(0.05) = \$55.125 = \$55.13$
- Başlangıçtaki ana paraya eklersek:
  - $\$1102.50 + 55.13 = \$1157.63$
  - Bu miktar borcun toplam ödemesidir
- Note how the interest amounts were added to form a new principal sum with interest calculated on that new amount

1.6 Örnek 1.9

- Yıllık %8 faiz oranı ile, 5 yıl için 5.000 dolarlık bir borç alırsak aşağıdaki ödeme şekillerine göre ödeyeceğimiz toplam tutarları bulalım.
- Plan 1. Basit faiz, bütün ödemeler 5 yıl sonunda yapılırsa
- Plan 2. Bileşik faiz, bütün ödemeler 5 yıl sonunda yapılırsa
- Plan 3. Basit faiz, Yıl sonunda o yılın faizi ve ana para ise 5 sene sonunda ödenirse
- Plan 4. Bileşik faiz ve ana paranın belli bir kısmı her yıl sonunda ödenirse (Ana paranın %20'sini ödeyelim.)

1.6 Example 1.9: 5 Plans

- **Plan 5. Bileşik faizin ve anapara azaltımının 5 yıl boyunca her yıl sonundaki ödemelerle eşit miktarda yapılması.**

Not: Takip eden tablolar bu beş yaklaşımı gösterecektir. Bundan sonraki adımlarda rakamların nasıl elde edildiğini anlamaya çalışmayın. Daha çok metotlara ve tabloda gösterilen ekonomik eşdeğerliliklere odaklanın.

1.6 Plan 1: 8% Basit faiz

- **Plan1. Basit faiz, bütün ödemeler 5 yıl sonunda yapılırsa**

Yıl	Yılın faizi	Yıl sonundaki toplam borç	Yıl sonundaki toplam ödeme	Ödemeden sonraki borç
0				5000
1	400	5400	-	5400
2	400	5800	-	5800
3	400	6200	-	6200
4	400	6600	-	6600
5	400	7000	7000	
Toplam			7000	

1.6 Plan 2: Bileşik faiz yıllık 8%

- **Bileşik faiz, bütün ödemeler 5 yıl sonunda yapılırsa**

Yıl	Yılın faizi	Yıl sonundaki toplam borç	Yıl sonundaki toplam ödeme	Ödemeden sonraki borç
0				5000
1	400	5400	-	5400
2	432	5832	-	5832
3	466,56	6298,56	-	6298,56
4	503,88	6802,44	-	6802,44
5	544,20	7346,64	7346,64	
Toplam			7346,64	

1.6 Plan 3: Basit faiz periyot yıllık

- Basit faiz, Yıl sonunda o yılın faizi ve ana para ise 5 sene sonunda ödenirse

Yıl	Yılın faizi	Yıl sonundaki toplam borç	Yıl sonundaki toplam ödeme	Ödemeden sonraki borç
0				5000
1	400	5400	400	5000
2	400	5400	400	5000
3	400	5400	400	5000
4	400	5400	400	5000
5	400	5400	5400	
Toplam			7000	

1.6 Plan 4 Bileşik faiz

- Yıllık %20 ana para ödemesi

Yıl	Yılın faizi	Yıl sonundaki toplam borç	Yıl sonundaki toplam ödeme	Ödemeden sonraki borç
0				5000
1	400	5400	1400	4000
2	320	4320	1320	3000
3	240	3240	1240	2000
4	160	2160	1160	1000
5	80	1080	1080	
Toplam			6200	

1.6 Plan 5: Eşit geri ödeme planı

- **Yıllık eşit ödeme (Belli miktar ana para ve faiz ödemesi)**

Yıl	Yılın faizi	Yıl sonundaki toplam borç	Yıl sonundaki toplam ödeme	Ödemeden sonraki borç
0				5000
1	400	5400	1252,28	4147,72
2	331,82	4479,54	1252,28	3227,25
3	258,18	3458,43	1252,28	2233,15
4	178,65	2411,80	1252,28	1159,52
5	92,76	1252,28	1252,28	
Toplam			6261,41	

1.6 Karşılaştırma – 5 Plan

- **Plan 1 Basit faiz = (orijinal ana para)(0.08)**
- **Plan 2 Bileşik faiz = (bir önceki yıldan olan toplam borç)(0.08)**
- **Plan 3 Simple interest = (orijinal ana para)(0.08)**
- **Plan 4 Compound interest = (bir önceki yıldan olan toplam borç)(0.08)**
- **Plan 5 Compound interest = (bir önceki yıldan olan toplam borç)(0.08)**

Bölüm 1.7 Terminoloji ve semboller

- **Belli semboller ve bunların kendine özgü tanımları mühendislik ekonomisinde geliştirilmiştir.**
- **Mühendislik ekonomisi ile ilgili yayınlarda bu sembollerin standart olmasına çalışılmaktadır.**
- **Bu sembollerdeki ve bunlara özgü tanımlarındaki ustalık bundan sonra gelecek konuları anlamak için çok önemlidir.**

Bölüm 1.7 Terminoloji ve semboller

- P = Bir nakit akım serisinde serinin veya seri içindeki nakit akımlarının şimdiki değeri .
- P ayrıca bugünkü değer, net bugünkü değer ve bugünkü eder olarak ta isimlendirilir.

1.7 Terminoloji ve semboller

- **F** = Paranın nakit akış diyagramındaki gelecekteki herhangi bir zamandaki ederi veya değeri.
- **F** ayrıca gelecek değer ve gelecek eder olarak ta isimlendirilebilir.

Bölüm 1.7 Terminoloji ve semboller

- A = ardıl seri eşit dönem sonu ödeme miktarı.
- A ayrıca yıllık değer ve eşit düzenli yıllık değer olarak ta isimlendirilirler. Yıllık dolar miktarı, Aylık dolar miktarı
- n = faiz periyot sayısı; yıl, ay, gün

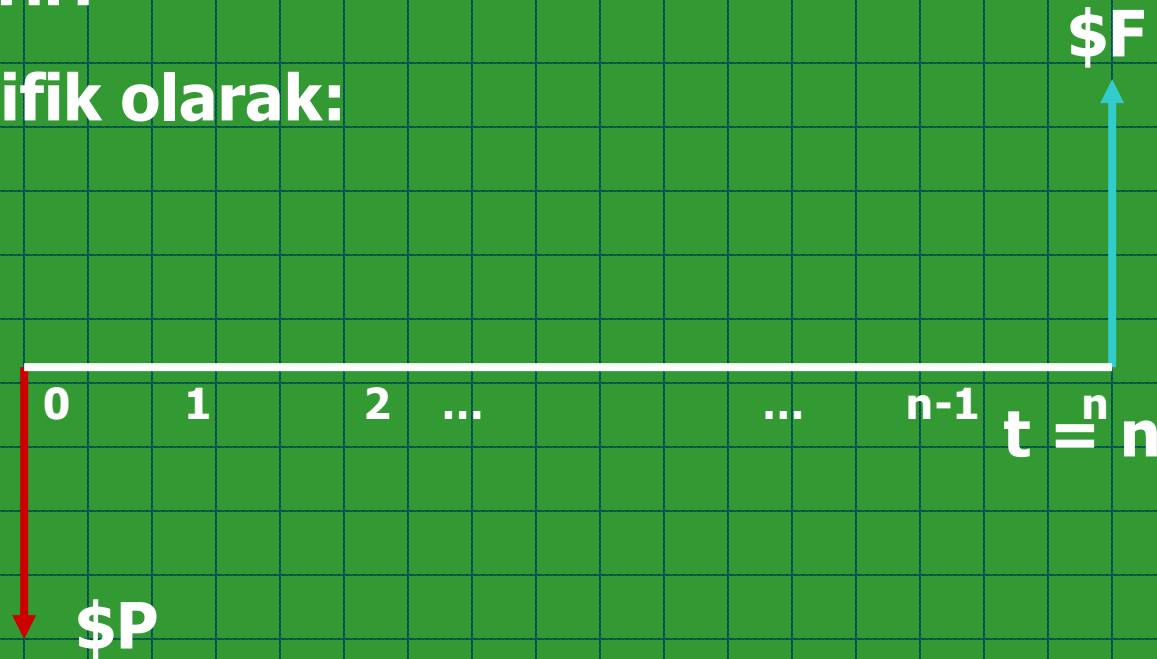
1.7 Terminoloji ve semboller

- **i** = zaman periyodundaki faiz oranı veya getiri oranı; yıllık yüzde, aylık yüzde
- **t** = zaman, periyotlarda belirtilen; yıl, ay, gün vb.

1.7 P ve F

- P ve F sembolleri tek zamanlı olan oluşumları gösterir:

- Spesifik olarak:

1.7 P ve F:

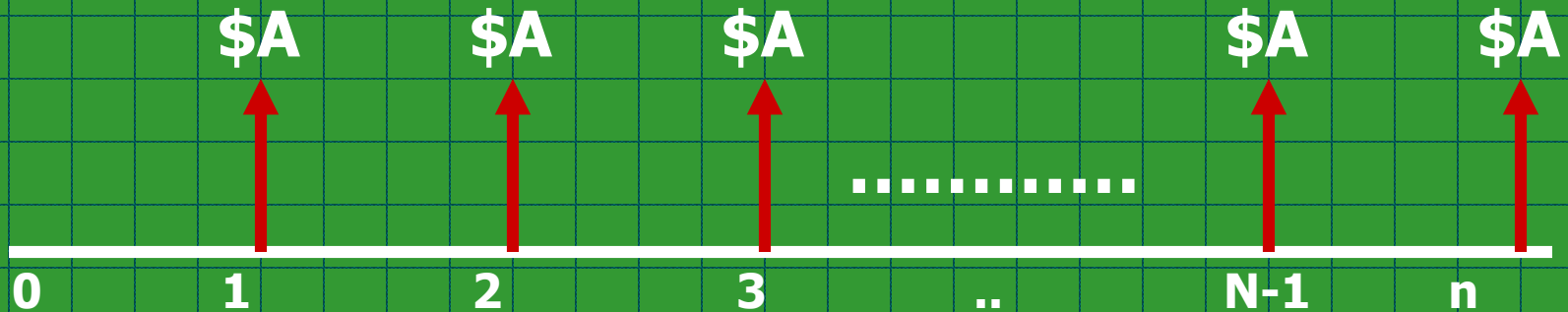
- Gelecekte yapılan **F** miktardaki ödemedен önce herhangi bir tek seferlik ödeme P olarak gösterilir.
- Bu hatırlanması gereken temel bir noktadır.

1.7 Yıllık eşit değerler

- **Unutulmamalıdır ki A sembolü birbiri ardına gelen faiz periyotları boyunca uzanan üniform değerleri (her faiz periyodunda eşit olan değerleri) simgelemektedir.**

1.7 Yıllık eşit değerler

- Nakit akış diyagramında yıllık eşit değerler aşağıdaki gibi gösterilir:

A = eşit ve periyot sonundaki nakit akış miktarıdır.

1.7 Faiz oranı– i % periyot başına

- **Basit faiz olduğu belirtilmediği sürece, verilen faiz oranının bileşik faiz olduğu varsayılır.**
- **Faiz oranı i faiz periyodunda yüzdellik değer olarak gösterilir, Örneğin, yıllık 12%.**

1.7 Terminoloji ve semboller

- **Birçok mühendislik ekonomisi problemi:**
  - **Zaman boyutunu içermektedir**
  - **En az $\{ P, F, A, i \% \text{ ve } n \}$ içerisinde 4 tanesini içermektedir**
  - **En az bu dört sembolden 3 tanesinin tahmin edilmesi veya belli bir kesinlikle varsayılması gerekmektedir.**

Bir adet yeni mezun olmuş üniversite öğrencisi Boeing firmasında işe girmiştir. Bu öğrenci araba almasında yardımcı olacak \$10000 borç almıştır. Bütün faizi ve ana parayı 5 yıl sonunda ödemeyi planlamaktadır. Bu soru için gerekli olan sembolleri ve bu sembollerin değerlerini belirleyin.

Çözüm:

Bu soruda P ve F değerleri gerekmektedir, çünkü bütün ödemeler tek bir ödeme olarak yapılmaktadır.

$$P = \$10,000 \quad i = 8\% \text{ Yıllık} \quad n = 5 \text{ Yıl} \quad F = ?$$

F değeri bilinmemektedir.

Varsayalım \$2000 bankadan yıllık %7 faiz oranıyla 10 yıl için borç alalım ve bu borcu yıllık eşit taksitlerle ödeyelim. Bu soru için gerekli olan sembolleri ve bu sembollerin değerlerini belirleyin.

Çözüm:
Zaman yıl bazında gösterilmiştir.

$$P = \$2000$$

$$A = ? \text{ Beş yıl boyunca yıllık}$$

$$i = 7\% \text{ Yıllık}$$

$$n = 10 \text{ Yıl}$$

1 Haziran 2002 tarihinde, yeni iş verenimiz olan Ford otomotiv \$5000'ı sizin banka hesabınıza yatırmıştır. Banka hesabı yıllık %5 faiz ödemektedir. Takip eden 10 yılda bu parayı her yıl eşit miktarda çekmeyi bekliyorsunuz. Bu soru için gerekli olan sembolleri ve bu sembollerin değerlerini belirleyin.

Çözüm:

Zaman yıl bazında gösterilmiştir

$$P = \$5000$$

$$A = ? \text{ Yıllık}$$

$$i = 5\% \text{ Yıllık}$$

$$n = 10 \text{ Yıl}$$

Yıllık %6 faiz veren bir yatırım hesabına \$5000 bir miktarı yatırmayı planlamaktayız, ve gelecek yıldan itibaren başlamak üzere beş yıl boyunca her yıl sonunda \$1000'lık miktarı bankadan çekmeyi planlıyoruz. 6. senenin sonunda, kalan bütün parayı çekerek hesabı kapatmayı planlıyoruz. Bu soruda yer alan ekonomik sembolleri tanımlayınız.

Çözüm:
Zaman yıl bazında gösterilmiştir.

$$P = \$5000$$

$$A = \$1000 \text{ Beş yıl boyunca her yıl}$$

$$F = ? \text{ Altıncı yılın sonunda}$$

$$i = 6\% \text{ Yıllık}$$

$$n = A \text{ serisi için } 5 \text{ yıl ve } F \text{ değeri için } 6 \text{ yıl}$$

Geçen yıl, Jane'nin büyük annesi Jane'nin üniversite masraflarını ödemesine yardımcı olmak için bu sene \$1000 kazanabileceği yeterlilikteki bir miktar parayı tasarruf hesabına yatırmayı önermiştir. (a) Sembolleri belirleyiniz ve (b) Yıllık %6 getiri oranında \$1000 faiz kazanılabilmesi için bir yıl önce yatırılması gereken miktarı bulunuz?

(a) Zaman yıl bazındadır.

$$P = ?$$

$$i = 6\% \text{ yıllık}$$

$$n = 1 \text{ yıl}$$

$$F = P + \text{Faiz}$$

$$= ? + \$1000$$

(b) F = Şuan ki toplam değer, ve P = orijinal miktar. Biliyoruz ki $F - P = \$1000$ toplanan faize eşittir. Bu durumda P değerini bulabiliriz.

$$F = P + P(\text{ Faiz oranı })$$

\$1000 faiz miktarı aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$\begin{aligned} \text{Faiz} &= F - P = [P + P(\text{ Faiz oranı })] - P \\ &= P(\text{ Faiz oranı }) \end{aligned}$$

$$\$1000 = P(0.06)$$

$$P = \frac{1000}{0.06} = \$16,666.67$$

Bölüm 1.9

En düşük getiri çekicilik oranı (MARR)

- Firmalar kendileri için bütün kabul edilen projelerin sağladıkları ve geçtikleri en düşük faiz oranı belirler.
- Bu oran firmalar tarafından oluşturulduktan sonra en düşük getiri çekicilik oranı olarak adlandırılırlar.
- MARR yıllık bir yüzde oran olarak ifade edilir.
- Finansal yöneticilerin belirlenen zaman periyodunda hangi faiz oranını kullanması gerektiğini belirlemesi konusunda yardımcı olan çok sayıda model bulunmaktadır.

1.9 *En düşük getiri çekicilik oranı (MARR)*

- **Bir yatırım bir projeye atanan kaynakların değerinden daha fazla veya daha az getiri bekletışı ile projeye fonların ve kaynakların atanmasıdır.**
- **Ekonomik verimlilik getirilerin girdileri geçmesi anlamına gelmektedir.**
- **Kar amacı güden işletmelerde, ekonomik verimliliklerin 100%'den büyük olması gerekmektedir.**

Bölüm 1.10

Nakit akış diyagramları

- Mühendislik ekonomisi nakit akışlarla ve bunların zamanlamaları ile ilgilenen problemleri göstermek için bir grafiksel araç geliştirmiştir.
- Bu araca **NAKİT AKIŞ DİYAGRAMI** denir
- Statikte kullanılan serbest cisim diyagramına benzemektedir.
- İlk olarak bazı önemli terimler. . . .

1.10 Önemli Terimler

- **Nakit girdiler**
  - Dışarıdan firmaya doğru giren değerler
  - Kazanç, Hurda değer, Revenues, tasarruflar vb
- **Nakit giderler**
  - Harcamalar
  - Varlıkların ilk maliyetleri, işçiler, maaşlar, ödenen vergiler, kamu hizmetleri, kiralar, faizler, vb.

1.10 Nakit akışlar

- **Birçok pratik mühendislik ekonomisi problemleri için nakit akışlar;**
  - **Bilinen bir kesinlikle varsayılmalıdır**
  - **Tahmin edilmelidir**
  - **Bir mümkün realistik bir aralık sağlanmalıdır**
  - **Varsayılan dağılımlar ve simülasyonlardan üretilmelidir.**

1.10 Net nakit akışlar

- **Bir net nakit akış**
  - **Nakit girdiler– Nakit giderler
(verilen zaman periyodu için)**
- **Bütün nakit akışlarının verilen zaman periyodunun sonunda olduğunu varsayarsanız, buna eriyor sonu varsayımı denir.**

1.10 Periyot sonu varsayımı

- **Periyot sonu geleneđi**

Her nakit akışının bir faiz periyodunun sonunda olduğu varsayılır, her ne kadar bu nakit akışları faiz periyodunun değişik zamanlarında yapılmış olsa da.

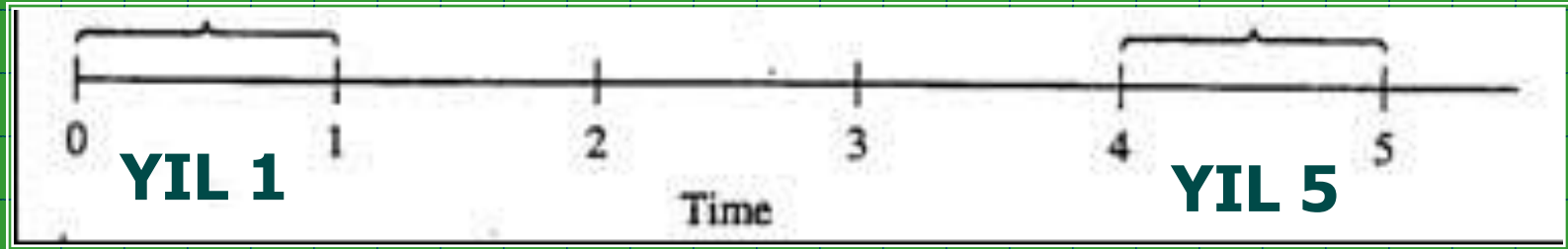
Bunun amacı soruların sadeleştirmesidir.

1.10 Nakit akış diyagramı: NAD

- Çok değerli bir analiz aracıdır.
- Çözüm sürecinin ilk adımıdır.
- Bir zaman çizelgesi üzerinde grafiksel gösterimdir.
- Tam ölçeğinde çizilmesi gerekmemektedir.
  - Fakat, düzenli olmalı ve doğru olarak etiketlenmelidir.
  - Sınavlardaki soruların birçoğunda kullanılması gerekir ve puanlamanın bir parçasıdır.

1.10 Nakit akış diyagramı örneği

- 5 yıllık bir problem olduğunu varsayalım
- temel zaman çizgisi aşağıda gösterilmiştir.

- Şimdiki zaman $t=0$ 'da gösterilmiştir.

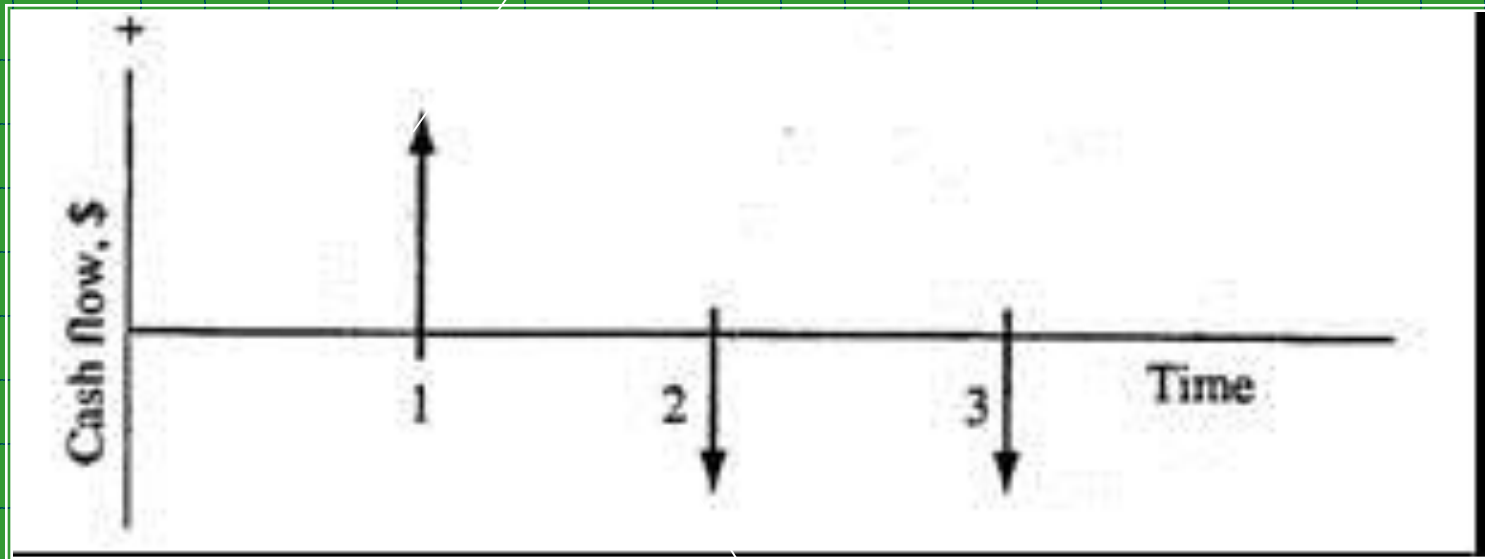
1.10 Nakit akışların gösterimi

- **İşaretleme kurallarının uygulanması**
  - **Pozitif nakit akışlar genellikle zaman çizgisinden yukarıya doğru çizilir.**
  - **Negatif nakit akışlar ise genellikle zaman çizgisinden aşağıya doğru çizilir.**

1.10 Naki akış diyagramı örneği

Pozitif nakit akış $t = 1$

Negatif nakit akış $t = 2$ & 3

1.10 Problem perspektifi

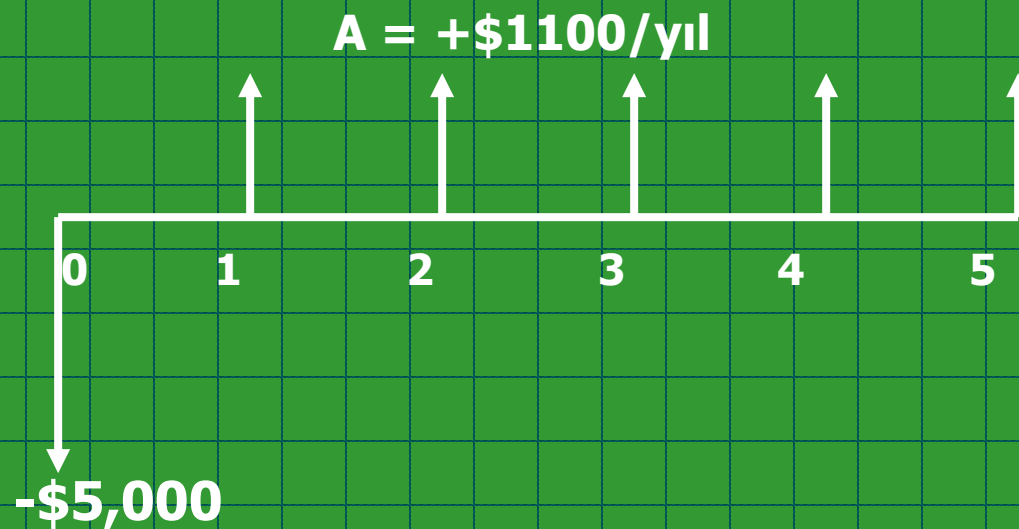
- **Çözümü yapmadan önce, problemin perspektifinin belirlenmesi gerekmektedir.**
- **Bir çok problem iki perspektife gösterir.**
- **Borçlanma örneği için**
  - **Perspektif 1: Alacaklı bakış açısından**
  - **Perspektif 2: Borçlu bakış açısından**
  - **Kullanılan işaret gösterimini etkilemektedir.**

1.10 Alacaklı / borçlu örnek

- Varsayalım \$5,000 borç verilsin ve ödemeler her yıl \$1100 olarak yapılsın.
- Nakit akış diyagramını çizelim
  - İlk olarak, hangi perspektif kullanılacak?
  - Alacaklı veya borçlu? ? ?
  - Problemden anlaşılabilir veya siz karar verirsiniz....

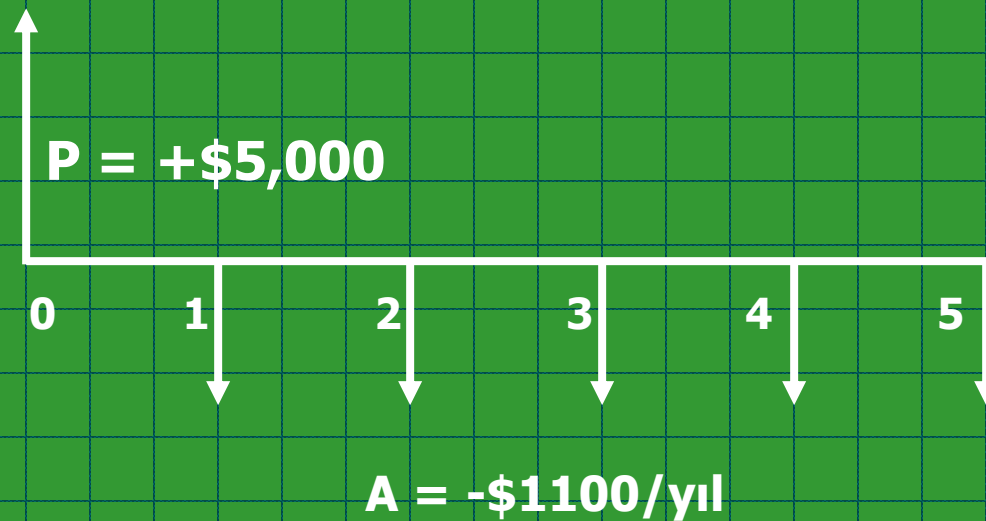
1.10 Borç verme- borçlanma

- **Alacaklı perspektifinde**

1.10 Borç verme- borçlanma

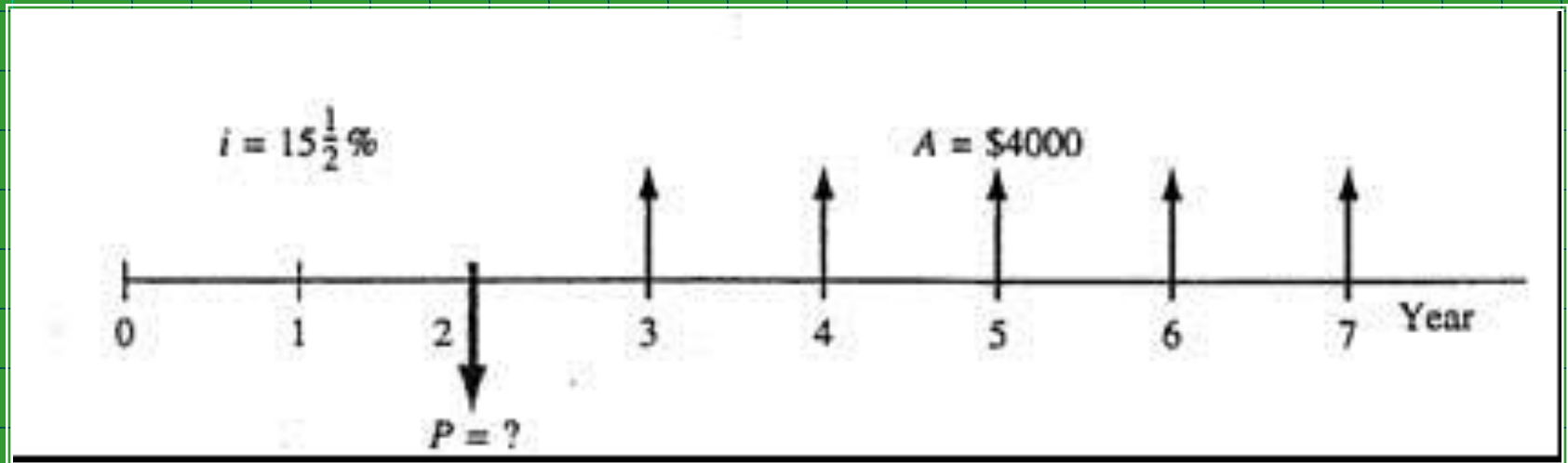
- **Borçlu perspektifinde**

1.10 Örnek 1.17

- **Bir baba bilinmeyen bir miktarı şimdiki zamandan iki yıl sonra bankaya yatırmak istemektedir, yatırılacak miktar şimdiki zamandan 3 yıl sonradan itibaren başlamak üzere 5 yıl boyunca her yıl \$4000 çekmeye yetecek kadar olmalıdır.**
- **Eğer getiri oranı yıllık 15,5 olarak tahmin ediliyorsa, nakit akış diyagramını oluşturunuz.**

1.10 Örnek 1.17 CF Diagram

Bölüm 1'in özeti

- **Mühendislik ekonomisi:**
  - ekonomik faktörlerin ve kriterlerin paranın zaman değerini (faiz ve zaman) göz önünde alarak alternatiflerin değerlendirilmesinde kullanılmasıdır.

- **Mühendislik ekonomisi çalışmaları:**
  - Belirli bir zaman sürecinde
  - Nakit akışların modellenmesi ve
  - Faiz oranlarının kullanılmasıyla
  - Ekonomik değerliliğin belirgin ölçülerde hesaplanmasıdır.

- **Eşdeğerlilik kavramı farklı zamanlarda yer alan para miktarlarının nasıl ekonomik anlamda eşit olduğunun anlaşılmasına yardımcı olur.**

- **Basit ve Bileşik Faiz**

Basit faiz (sadece ana paraya dayanan) ile bileşik faiz (ana para ve toplanan faize dayanan) arasında fark formüller, tablolar ve grafikler vasıtasıyla anlatılmıştır.

- **Faizin bileşik faizlendirilmesi**
  - **Bileşik faizlendirmenin gücü Tçok belirgindir, özellikle uzun zaman periyotlarında.**
  - **Faiz üzerinden faizisin hesaplanması fikridir.**

- **MARR**
  - **MARR bir alternatifin ekonomik olarak uygunluğunun değerlendirilmesi için kullanılan engel faiz oranı olarak oluşturulan mantıklı getiri oranıdır.**
  - **MARR değeri güvenli bir yatırımdan elde edilen getiriden daha yüksek bir orandır.**

- **Nakit akışın nitelikleri**
  - Tahmin edilmesindeki zorluklar.
  - Tahmin edilen ve gerçekleşen değerler arasındaki farklar.
  - Nakit akışlarının yeri için **yıl sonunda düzeni**

- **Nakit akışın nitelikleri**
  - **Net nakit akış hesaplamaları**
  - **Nakit akış işaret düzeninin belirlenmesindeki farklı bakış açıları**
  - **Nakit akış diyagramının oluşturulması**
  - **Excel analizlerine giriş**